

Individualioji psichologija - už bendrumo jausmą

2008-08-01

Liepos 31 – rugpjūčio 3 dienomis Vilniuje vyksta 24-asis tarptautinis individualiosios psichologijos kongresas „Švelnumas ir agresyvumas: šių dienų iššūkis“. Kongrese pranešimus skaito ir seminarams vadovauja individualiosios psichologijos specialistai iš viso pasaulio: Vokietijos, Italijos, JAV, Izraelio... iš viso apie 190 registruotų dalyvių iš maždaug 17 šalių. Šia proga Bernardinai.lt kalbina kongresą organizuojančios Tarptautinės individualiosios psichologijos asociacijos atsakingą asmenį, ilgametį generalinį sekretorių, šiuo metu einantį išdininko pareigas, Vokietijos individualiosios psichologijos draugijos administratorių poną Horstą Grönerį. Pokalbyje taip pat dalyvauja kongreso Lietuvoje organizatorės – Individualiosios psichologijos instituto dėstytoja, tarptautinių programų koordinatorė Edita Briedienė ir Individualiosios psichologijos instituto dėstytoja Aušra Trimonytė.

Pone Horstai, gal galėtumėte trumpai papasakoti Tarptautinės individualiosios psichologijos asociacijos susikūrimo istoriją? Kokią veiklą, be kongresų organizavimo, vykdo ši asociacija?

Horstas Gröneris. Apie organizacijos istoriją penktadienį kongrese skaitysiu dvidešimties minučių trukmės pranešimą (juokiasi). Bet jeigu trumpai, tai individualiosios psichologijos organizacija gyvuoja jau apie šimtą metų. Austrų gydytojas Alfredas Adleris 1911 m. atsiskyrė nuo Freudo ir sukūrė savo atskirą organizaciją. Iš pradžių tai buvo individualiosios psichologijos draugija Vienoje. A. Adleris turėjo daug ryšių su kitomis Europos šalimis, dalyvaudavo kongresuose. Dar Freudo psichoanalizės draugijoje Adleris susipažino su vokiečiu Leonhardu Seifu, kuris 1920 m. įkūrė pirmąją individualiosios psichologijos organizaciją už Austrijos ribų – Vokietijoje, Miunchene. Ir nuo tada Vokietijoje ėmė kurtis individualiaja psichologija besidominčios grupės. 1922 m. Miunchene įvyko pirmasis tarptautinis individualiosios psichologijos kongresas. Palaipsniui ėmė rasti vis daugiau individualiosios psichologijos grupių visoje Europoje. Atsirado poreikis sukurti tarptautinę organizaciją. Freudo psichoanalizės tarptautinė organizacija susikūrė jau 1910 m. Po visą Europą išsisklaidę Adlerio individualiosios psichologijos šalininkai nusprendė taip pat organizuotis, burtis draugėn. Nors individualioji psichologija gimė Vienoje, tačiau oficiali tarptautinė organizacija buvo įkurta Miunchene. Ėjo šios srities tarptautinis leidinys. Ir staiga, 1932 m., ta organizacija iširo – dabar niekas nežino kodėl. Galbūt specialistų grupės tarpusavyje konkuravo, nes buvo stiprios individualiosios psichologijos atstovų grupės Vienoje ir Miunchene. O galbūt ir todėl, kad pats Alfredas Adleris nelabai domėjosi organizacija – tuo metu jis jau daug laiko praleisdavo Amerikoje, keliavo skaitydamas paskaitas. Paskui prasidėjo II pasaulinis karas. Naciai Vokietijoje, vėliau Austrijoje, uždraudė Freudą ir Adlerį. Žmonės, kurie ir toliau dirbo individualiosios psichologijos srityje, turėjo tai daryti prisidengę kitais pavadinimais. Po karo Adlerio mokiniai, bendražygiai buvo labai plačiai išsibarstę po pasaulį – dalis Europoje, didelė dalis emigravusi iš Europos. Po karo Freudo šalininkai turėjo savo organizaciją, o Adlerio šalininkai – nebe. 1948 m. Paryžiuje įvyko adleriečių susirinkimas, kurio metu tartasi, kaip vėl suburti išsibarsčiusius bendražygius. Rezultatas – 1956 m. Ciuriche, Šveicarijoje, įvyko pirmasis pokarinis (iš viso jau šeštasis) individualiosios psichologijos kongresas. Prieš tai paskutinis kongresas buvo įvykęs 1930 m., taigi didelė pertrauka. Šio pokarinio kongreso metu ir buvo nuspręsta įkurti Tarptautinę individualiosios psichologijos asociaciją, kuri iki šiol gyvuoja, nors ir nėra oficialiai teisiškai įregistruota.

Asociacijai vadovauja generalinis sekretorius. Ten, kur jis gyvena, yra ir asociacijos būstinė (šiuo metu – Italijoje). Dar yra prezidentas ir išdinininkas. Taip pat turime penkis viceprezidentus, kiekvienas iš jų pirmininkauja skyriui, kuris atitinka tam tikrą individualiosios psichologijos interesų sritį. Taigi tokių skyrių yra penki: mokslo ir tyrimų, psichoterapijos, konsultavimo, mokymo ir ugdymo bei verslo ir organizacijų.

Tarptautinės individualiosios psichologijos asociacijos susitikimai, tai yra kongresai, vyksta kas trejus metus. Aš pats dalyvauju visuose šiuose kongresuose nuo 1976 m. Pats organizavau keletą iš jų, todėl puikiai įsivaizduoju tą darbą, kurį kolegoms lietuviams dabar tenka nuveikti. Tikslas – sudaryti galimybę susitikti individualiosios psichologijos specialistams ir pasidalinti mokslo ir praktikos žiniomis.

Asociaciją šiandien sudaro 27 organizacijos – nacionalinės draugijos, tokios kaip Vokietijos individualiosios psichologijos draugija, Lietuvos individualiosios psichologijos draugija. Yra ir tokių atvejų, kai asociacijos narėmis yra tapusios kelios tos pačios šalies organizacijos – pavyzdžiui, individualiosios psichologijos draugija ir individualiosios psichologijos institutas.

Edita Briedienė. Lietuvos individualiosios psichologijos institutas bendradarbiauja rengiant kongresą, tačiau nėra asociacijos narys.

Horstas Gröneris. Be tarptautinių kongresų, stengiasi ir kitais būdais skatinti specialistų aktyvumą. Pavyzdžiui, buvo bandoma atnaujinti tarptautinį individualiosios psichologijos leidinį, kuris gyvavo maždaug iki 1951 m. Kitas sumanymas – išleisti individualiosios psichologijos terminų žodyną, kuriame būtų pagrindinės šios disciplinos sąvokos anglų, vokiečių, prancūzų ir italų kalbomis. Arba nustatyti minimalius standartus, kurių turėtų laikytis individualiosios psichologijos konsultantai ir terapeutai. Tai vis projektai, kurių iki šiol nėra pavykę įgyvendinti, kadangi organizacija nėra pakankamai pajėgi, pirmiausia finansine prasme.

Todėl pagrindinė asociacijos užduotis lieka kas trejus metus organizuoti kongresą.

Asociacijos nariai moka metinį mokestį, kuris yra labai diferencijuotas. Iš tų lėšų mes galime bent iš dalies finansuoti savo veiklą, t. y. kongresų organizavimą. Bet kitiems projektams pinigų nepakanka.

Tiesa, du projektai buvo įvykdyti remiantis privačia ir nacionaline iniciatyva. Tai Alfredo Adlerio raštų naujas leidimas su komentarais. Šį projektą Vokietijoje inicijavo Karlas Heinzas Witte.

Edita Briedienė. Jis yra ir mūsų lietuviško instituto kuratorius, dėstytojas.

Horstas Gröneris. O Amerikoje, San Franciske, panašų sumanymą plėtojo Heinrichas Steinas – jis sumanė Adlerio raštus išleisti angliškai.

Remiatės Alfredo Adlerio padėtais individualiosios psichologijos mokslo pagrindais. Kokie kiti žymūs šios psichologijos krypties atstovai, kurių darbai papildo A. Adlerio mokslą?

Prieškario Vokietijos svarbūs asmenys: Leonhardas Seifas, Kurtas Seelmannas, Fritzas Kunkelis, Alice'ė ir Otto'as Rühle'ės, Austrijoje – Sofie Lazarsfeld, Otto'as Birnbaumas, Oskaras Spielis.

Po karo emigracijoje, Amerikoje – Rudolfas Dreikursas, Heinzas ir Rowena Ansbacheriai (labai prisidėjo prie individualiosios psichologijos sisteminimo), Alexandra Adler (Alfredo Adlerio dukra). Vokietijoje – Karlas Heinzas Witte, Raineris Schmidtas.

Edita Briedienė. Šie du vokiečiai mūsų kongrese skaitys pranešimus.

Horstas Gröneris. Austrijoje – Ervinas Ringelis, Šveicarijoje – Victoras Louisas, Italijoje – Francesco'as Parenti'is, Pierluigi'is Pagani'is, Prancūzijoje – Herbertas Schafferis.

Tai patys ryškiausi individualiosios psichologijos atstovai, kurių indėlis didžiausias, bet, žinoma, gerų specialistų – mokslininkų ir praktikų – yra daug daugiau. Vilniaus kongrese dalyvaus nemažai ryškių šiandieninės individualiosios psichologijos atstovų iš viso pasaulio.

Tikrai stipri ši psichologijos mokykla, turinti tiek daug sekėjų. Kokios kitos psichologijos mokslo kryptys yra artimos individualiajai psichologijai, o kurios yra visiškai jai priešingos?

Horstas Gröneris. Visiškai priešinga individualiajai psichologijai kryptis – žinoma, elgesio psichologija, ignoruojanti sąmonę.

Aušra Trimonytė. Kitaip sakant, biheviorizmas.

Horstas Gröneris. Artimos kryptys – tai visos giluminės psichologijos kryptys. Bet aš ne teoretikas, čia p. Edita plačiau galėtų papasakoti.

Edita Briedienė. Giluminės psichologijos svarbiausiais atstovais laikomi Freudas, Adleris, Jungas, didelę reikšmę skyrę sąmonei. Laikomasi nuostatos, kad žmogų sudaro ne tik tai, ką jis suvokia protu, ką gali pamatyti ir paaiškinti, bet kad yra ir paslėptų klodų. Individualioji psichologija analizuoja žmogaus gyvenimą skirdama dėmesio sąmonės reiškiniams. Individualiosios psichologijos atstovai dirba su sapnais, prisiminimais, simboliais. Tačiau individualioji psichologija skiriasi nuo kitų giluminės psichologijos krypčių tuo, kad pabrėžia žmogaus individualumą. Žmogų mes galime pažinti tik tada, jeigu pažįstame jo aplinką. Todėl nepriimtinos visokios klasifikacijos, skirstymas į tipus, ką darė tradicinė psichologija, arba tie skirstymai laikomai labai sąlygiškais. Taip pat svarbi nuostata – kad žmogų galime suprasti tada, kai suprantame jo tikslus, o ne vien jo praeitį ir dabartinio elgesio priežastis.

Aušra Trimonytė. Svarbus žmogaus judėjimas per gyvenimą.

Edita Briedienė. Viena iš esminių Adlerio psichologijos sąvokų – žmogaus gyvenimo stilius. Tai yra žmogaus gyvenimo kelias, bet ne tik tas, kurį jis jau nuėjo, o ir tas, kurį jis rengiasi nueiti.

Horstas Gröneris. Būtų galima teigti, kad visų humanistinės psichologijos mokyklų šaknys – Adlerio mokymas. Pavyzdžiui, psichodrama, kurią išplėtojo J. L. Moreno'as ir kuri šiandien yra jau savarankiška mokykla, taip pat transakcinė analizė, pokalbio terapija yra susijusios su individualiaja psichologija. Bėda ta, kad daugelis žmonių, kurie besiremdami Adleriu sukūrė naują mokyklą, nemini to, kad jų šaknys – Adlerio mokymas. Yra daug individualiosios psichologijos sąvokų, kurias žmonės vartoja kasdienybėje net nežinodami, iš kur jos atėjusios: pavyzdžiui, padrašinimas, menkavertiškumo jausmas ar kompleksas, orientacija į tikslą.

Edita Briedienė. Dar vienas dalykas – kad individualioji psichologija nėra griežtai apibrėžta kaip mokslas, nes Alfredas Adleris to nė nesiekė. Jis vengė pernelyg apibendrinti, ieškoti dėsnų, nuolat skatino žvelgti į kiekvieno atskiro, individualaus žmogaus gyvenimą. Patys Adlerio raštai nelabai moksliški. Individualioji psichologija stengiasi būti labai arti gyvenimo, o nenuolti į abstrakcijas, ji labai praktiška. Tos pačios sąvokos, kaip sakė p. Horstas, yra labai girdėtos, tarsi nieko naujo nepasakančios, bet jos padeda geriau suvokti gyvenimą, lengviau jį valdyti ir labiau mylėti.

O kokie šio mokymo ribotumai, kaip jį galbūt reikėtų atnaujinti?

Horstas Gröneris. Manau, kad nėra reikalo atradinėti ką nors nauja. Svarbu, kad savo turimomis priemonėmis, tuo supratimu galėtume spręsti savo šiuolaikines problemas. Individualioji psichologija yra labai socialinė psichologija. Ji gali padėti visur, kur tik yra santykiai tarp žmonių. Pavyzdžiui, imkime įmonę, tai mano darbo sritis (*p. Horsto Grönerio profesinė sfera – įmonių, verslo organizacijų konsultavimas taikant individualiąją psichologiją, A. G.*). Tarkim, susidaro tokia situacija, kad įmonės darbuotojai negali tarpusavyje kalbėtis, arba gali kalbėtis, bet tai darydami blogai jaučiasi. Tada aš tiesiog klausiu: kas vyksta, ko jūs norite pasiekti pokalbiu, dėl kokių priežasčių vienas iš jūsų jaučiasi nustelbtas, užgožtas, o kitas tada atrodo labai stiprus ir galingas... Šitas supratimo modelis tinka visoms gyvenimo sritims. Kaip kiekvienas žmogus turi savo gyvenimo stilių, taip ir kiekviena įmonė turi savo gyvavimo stilių. Santykiai klostosi visur: tarp mokytojų ir mokinių, tarp gydytojų ir pacientų. Ir visose srityse galime naudotis individualiosios psichologijos instrumentais, stengtis padėti kurti sklandesnius santykius. Ribą pasiekiamo tada, kai pernelyg greitai patikime, kad jau turime sprendimą, taip pat tada, kai bandome kitam primesti savo nuomonę. Svarbu nuolat reflektuoti tai, ką darai, svarbios profesinės supervizijos. Visada reikia siekti susigaudyti, kur mano vieta šiame kontekste.

24-asis Tarptautinės individualiosios psichologijos asociacijos kongresas pirmą kartą vyksta Lietuvoje. Kodėl šįkart buvo pasirinkta ši kongresą organizuoti Lietuvoje, Vilniuje?

Horstas Gröneris. Nes Lietuva mus pakvietė (juokiasi). Kai vyksta vienas kongresas, jau pradėdame svarstyti, kur galėtų vykti kitas kongresas. Kongresas gali įvykti tik toje šalyje, kurioje yra stipri individualiosios psichologijos atstovų grupė.

Edita Briedienė. P. Horstas tarptautinės asociacijos įgaliotas buvo atvykęs į Lietuvą pasižiūrėti, kaip čia vyksta darbas, dalyvavo mūsų Individualiosios psichologijos draugijos kasmetinėje konferencijoje. Tuo metu mes pretendavome tapti asociacijos nariais. 2002 m. kongrese Miunchene Lietuvos draugija ir įstojo į asociaciją.

Horstas Gröneris. Man buvo nepaprastai įdomu dalyvauti konferencijoje Lietuvoje, nors visiškai nesupratau lietuviškai skaitomų pranešimų, bet mačiau, kad žmonės čia labai rimtai užsiangažavę. Mačiau daug veiklių moterų, turinčių ką pranešti pasauliui. Paskui dar ne kartą lankiausi Lietuvoje, rengiau seminarą, dalyvavau jūsiškės draugijos renginiuose. Taip pamažu ir kilo mintis surengti tarptautinį kongresą Lietuvoje. 2005 m. per kongresą Turine pateikėme Lietuvos draugijai oficialų siūlymą. Manau, kad tai buvo geras pasirinkimas.

Šių metų kongreso tema: „Švelnumas ir agresyvumas: šių dienų iššūkis“. Pakomentuokite šią temą.

Horstas Gröneris. Tai labai paprasta. 1908 m. Adleris parašė straipsnį, kuris ženklina jo atsiskyrimą nuo Freudo – „Švelnumo poreikis“. Šiame straipsnyje išdėstytos anuomet labai naujos ir labai svarbios idėjos, kurias Freudas tik vėliau pripažino ir taip pat įtraukė į savo teoriją.

Edita Briedienė. Freudas viską grindė gaivališkais biologiniais potraukiais, libido, o Adleris ėmė teigti, kad žmogus turi ne tik biologinius potraukius, bet ir labai daug socialinių poreikių. Švelnumas yra vienas iš jų. Bendravimo poreikis ne mažiau svarbus nei seksualinis potraukis.

Horstas Gröneris. Tas straipsnis buvo paskelbtas prieš 100 metų. O priešingas švelnumo polius – agresyvumas.

Edita Briedienė. Tiek apie švelnumą, tiek apie agresyvumą Adleris ėmė kalbėti pirmas. Tos mintys, kurias Adleris pajėgė apginti, yra individualiosios psichologijos ištakos.

Horstas Gröneris. Kongresų temos paprastai esti plačios, kad žmonės galėtų dalyvauti su įvairiais pranešimais. Šiomet labai daug žmonių atsiliepė į paskelbtą temą ir daugelis pranešimų yra tiesiogiai susiję su tema.

Kongreso programa apima daugybę pranešimų ir seminarų šeimos psichoterapijos, psichoterapeuto ir paciento terapinio santykio, seksualinio tapatumo, vaikų psichoterapijos, konsultavimo, ugdymo ir auklėjimo, mokslinių tyrimų ir teorijos bei kitais klausimais. Šiuos pranešimus skaitys ir seminarams vadovaus individualiosios psichologijos specialistai iš įvairių pasaulio šalių. Gal galėtumėte išskirti pagrindines kongreso dalis?

Horstas Gröneris. Liepos 31 d., ketvirtadienį, vyks prieškongresiniai seminarai. Kongreso atidarymas – rugpjūčio 1 d., penktadienį. Viena iš dviejų pagrindinių kongreso dalių – bendrieji pranešimai, suskirstyti pagal asociacijos skyrių pavadinimus: mokslo, psichoterapijos, konsultavimo, ugdymo ir verslo. Į tas sekcijas kviečiami ryškūs atitinkamos srities atstovai, kurie skaito pranešimus, o paskui vyksta diskusijos. Viskas verčiama į keturias kalbas. Vieno, konsultavimo, skyriaus nepavyko surinkti, vietoje jo pakvietėme specialiuosius pranešėjus: Gian Giacomo Rovera'ą iš Italijos, Rainerį Schmidą iš Vokietijos ir Evą Dreikurs-Fergūson (tai žymiojo Rudolfo Dreikurso dukra) iš JAV. Šie pranešimai taip pat bus verčiami.

Kita dalis – tai visi kiti pranešimai, kurie skaitomi anglų kalba. Visų pranešimų vertimo neįstengtume apmokėti. Penktadienio ir šeštadienio popietėmis pranešimai bus skaitomi Vilniaus universitete, tuo pačiu metu atskirose grupėse. Tokių pranešimų bus apie šimtą.

Ar po kongreso išleidžiamas koks nors leidinys, į vieną vietą sutelkiantis įvairius pranešimus, kitaip tariant, kaip vyksta kongrese išsakytų minčių ir idėjų sklaida?

Horstas Gröneris. Šiaip jau jokio specialaus leidinio neleidžiame, skaitytus pranešimus galima paskelbti nebent internete. Išleisti leidinį būtų problemiška: kokia turėtų būti jo kalba, kas tai apmokėtų? Po Turino kongreso daug pranešimų buvo paskelbta Tarptautinės individualiosios psichologijos asociacijos interneto svetainėje.

Tačiau šalys turi savo individualiosios psichologijos srities periodinius leidinius (ypač stiprūs yra italų, vokiečių, amerikiečių leidiniai) ir tikiuosi, kad kongreso dalyviai publikuoja savo pranešimus tuose leidiniuose.

Aušra Trimonytė. Išleidžiama kongreso knygelė su pranešimų santraukomis. Taip pat tikimės, kad kongreso idėjas kiek įmanoma perteiks žiniasklaida.

Ir paskutinis klausimas – apie Lietuvos individualiosios psichologijos draugijos ir instituto veiklą. Gal trumpai primintumėte, kaip vyksta darbas Lietuvoje, kai visų jėgų nesutelkiate kongreso organizavimui?

Edita Briedienė. Po Nepriklausomybės atgavimo Lietuvoje atgijo domėjimasis individualiaja psichologija. Sovietmečiu šis mokslas, savaime aišku, buvo nuslopintas. 1997 m. įkūrėme draugiją. Prieš tai kelios psichologės pabuvo tarptautinėje Rudolfo Dreikurso vasaros stovykloje, dar viename tradiciniame adleriečių renginyje. Panorome ką nors organizuoti Lietuvoje. Įsteigus draugiją prasidėjo veikla, kurios du pagrindiniai renginiai – žiemos konferencija Vilniuje ir vasaros stovykla su daugybe dalyvių, su vaikais, laužais... Šiomet stovykla neįvyks dėl kongreso.

Kai įkūrėme draugiją, ėmėme kviesti iš užsienio specialistus, rengėme seminarus. Tačiau vis trūko sistemingumo. Tada aktyviausi draugijos žmonės 2000 m. įkūrė institutą. Viskas kilo iš asmeninės iniciatyvos ir bendravimo poreikio. Vadovaujamės viena iš kertinių Adlerio sąvokų: bendrumo jausmu. Mokslškai tos sąvokos nepaaiškinsi, liks tik muilo burbulas, bet tą gali labai aiškiai pajauti, ir tai labai geras jausmas.

Institutas iš pradžių ėmė organizuoti mokymus konsultantams. Konsultantai nebūtinai turi būti baigę psichologijos mokslus. Tai žmonės, kurie norėtų psichologiją pritaikyti savo darbe, gyvenime, padėti sau ir kitiems. Tai trejų metų mokymai. Institute dabar jau mokoma aštunta konsultantų grupė. Įkūrę institutą, siekdami ilgalaikio bendradarbiavimo, ėmėme bendrauti su vokiečiais. Vokiečių individualioji psichologija – giliausia, mums labiausiai imponuoja.

Prieš keletą metų supratome, kad norime ir psichoterapijos mokymų. Psichoterapijos mokymai prasidėjo prieš trejus metus. Dėsto pripažinti dėstytojai iš Vokietijos. Mokosi dvi grupės: ruošiami suaugusiųjų psichoterapeutai ir vaikų bei paauglių psichoterapeutai.

Dėkoju už pokalbį ir linkiu Jums sėkmingo kongreso!

Kalbino Aušra Gudavičiūtė

Povilo Zaleskio nuotraukose: Horstas Gröneris; pokalbio dalyviai Horstas Gröneris, Edita Briedienė ir Aušra Trimonytė.